

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint 105

www.parlament.md

07 august 2013

FPC nr. 140

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I – AUTORII SESIZĂRII

Deputații în Parlament:

Artur REȘETNICOV

Igor VREMEA

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare 105,
Tel. 022204401, fax 022233673, 022232206

II – OBIECTUL SESIZĂRII

La data de 27 și, respectiv, 28 iunie 2013, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în I și a II lecturi Legea nr. 159 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, iar la data de 12.07.2013 a fost emis Decretul Președintelui privind promulgarea Legii pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, nr. 709-VII, fiind dat publicării, respectiv, a intrat în vigoare.

Prin această lege s-a ratificat un acord, executarea prevederilor căruia, în opinia noastră, pun în pericol suveranitatea și independența Republicii Moldova, statutul de stat unitar și indivizibilitatea teritoriului. De asemenea Acordul contravine, direct sau indirect, prevederilor mai multor articole din Constituția Republicii Moldova.

III – CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este **un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.**

(2) Forma de guvernământ a statului este republica.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept, democratic**, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și **pluralismul politic** reprezintă valori supreme și sânt garantate.

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

(1) **Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova**, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească **nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.**

Articolul 3

Teritoriul

(1) **Teritoriul Republicii Moldova este inalienabil.**

(2) Frontierele țării sânt consfințite prin lege organică, respectându-se principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Articolul 5

Democrația și pluralismul politic

(1) **Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.**

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției **nu are putere juridică.**

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, **să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.**

(2) **Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.**

Articolul 11

Republica Moldova, stat neutru

(1) **Republica Moldova proclamă neutralitatea sa permanentă.**

(2) **Republica Moldova nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său.**

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) **Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.**

(2) **Parlamentul este compus din 101 deputați.**

Articolul 64

Organizarea internă

(1) Structura, organizarea și funcționarea Parlamentului **se stabilesc prin regulament.**

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile **și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;**
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) **aprobă doctrina militară a statului;**

Articolul 68

Mandatul reprezentativ

(1) În exercitarea mandatului, **deputații sânt în serviciul poporului.**

(2) **Orice mandat imperativ este nul.**

Articolul 74

Adoptarea legilor și a hotărârilor

(1) **Legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi.**

(2) Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

Articolul 108

Forțele armate

(1) **Forțele armate sânt subordonate exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale.**

(2) Structura sistemului național de apărare se stabilește prin lege organică.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, **precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;**

Articolul 142

Limitele revizuirii

(1) **Dispozițiile privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, precum și cele referitoare la neutralitatea permanentă a statului, pot fi revizuite numai cu aprobarea lor prin referendum, cu votul majorității cetățenilor înscrși în listele electorale.**

(2) Nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora.

2. Regulamentul Parlamentului

Articolul 14. Atribuțiile Președintelui Parlamentului

(1) Președintele Parlamentului are următoarele atribuții:

- a) conduce lucrările Parlamentului și ale Biroului permanent;
- b) convoacă sesiunile ordinare, extraordinare sau speciale ale Parlamentului;
- c) **asigură respectarea Regulamentului și menținerea ordinii în timpul ședințelor;**

Articolul 38. Ședințele Parlamentului

(1) Parlamentul își desfășoară activitatea sub formă de ședințe în plen și de ședințe ale comisiilor permanente.

(2) **Ședințele Parlamentului sînt deliberative cu participarea majorității deputaților aleși.**

Articolul 39. Întocmirea ordinii de zi

(1) Ședințele Parlamentului se desfășoară în conformitate cu ordinea de zi, care se întocmește în condițiile art.13 alin.(1) lit.f).

(2) **Proiectul ordinii de zi se aprobă pentru o perioadă de 2 săptămîni.**

(3) Biroul permanent întocmește proiectul ordinii de zi în prima jumătate a săptămîinii premergătoare perioadei pentru care se aprobă.

(4) Chestiunile care se propun pentru a fi înscrise în proiectul ordinii de zi se transmit Biroului permanent cu cel puțin 2 zile înainte de ședința în cadrul căreia Biroul permanent întocmește proiectul ordinii de zi, cu excepția cazurilor cînd legislația prevede un alt termen.

Articolul 65. Pregătirea proiectului de lege pentru lectura a doua

(1) După dezbaterile proiectului de lege în primă lectură, acesta se transmite comisiei sesizate în fond sau unei alte comisii competente pentru examinarea amendamentelor deputaților, a obiecțiilor și propunerilor fracțiunilor parlamentare, comisiilor permanente, a avizelor Guvernului, Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului, precum și a propunerilor reprezentanților societății civile, și pentru prezentarea raportului respectiv.

(2) **În cadrul pregătirii proiectului de lege pentru dezbateri în a doua lectură, deputații, comisiile permanente și fracțiunile parlamentare pot prezenta**

amendamente comisiei sesizate în fond în termen de 10 zile de la data aprobării proiectului în primă lectură. Prevederile art.59 se vor aplica în mod corespunzător.

(3) Autorii amendamentelor pot participa la ședința comisiei pentru definitivarea proiectului de lege. Comisia îl va înștiința în prealabil pe autor despre ținerea ședinței.

(4) Dezbaterea proiectului de lege în lectura a doua va avea loc în cel mult 45 de zile de la data aprobării în primă lectură.

Articolul 87. Procedura de vot pe categorii de acte legislative

(1) Legile, hotărârile și alte acte se adoptă de către Parlament cu votul majorității după cum urmează:

a) legile constituționale – cu votul a 2/3 din numărul deputaților aleși;

b) legile organice – cu votul majorității deputaților aleși, ce constituie votul a cel puțin 51 de deputați;

c) legile ordinare, hotărârile și alte acte – cu votul majorității deputaților prezenți.

(2) Procedura menționată la alin.(1) este aplicabilă și în cazul reexaminării legilor la care Președintele Republicii Moldova are obiecții.

(3) O altă majoritate de voturi este aplicabilă doar în cazurile expres prevăzute în Constituție.

3. Legea nr. 595 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova

Articolul 11. Tratatele internaționale prezentate Parlamentului spre examinare

(1) Parlamentul Republicii Moldova decide asupra ratificării, acceptării, aprobării sau aderării Republicii Moldova la:

a) tratatele internaționale încheiate în numele Republicii Moldova;

b) tratatele internaționale care sînt semnate la nivel de guvern și se încadrează în una din următoarele categorii:

- tratate de pace;

- tratate politice sau care implică un angajament politic;

- tratate cu caracter militar, care vizează capacitatea de apărare a Republicii Moldova, problemele dezarmării sau ale controlului internațional asupra armamentului, asigurarea păcii și securității;

- tratate cu privire la teritoriu;

- tratate care fac necesară adoptarea unor legi noi sau revizuirea legilor în vigoare;

- tratate care vizează participarea Republicii Moldova în organizațiile internaționale;

- tratate care implică un angajament financiar;

- tratate care vizează statutul persoanelor, drepturile și libertățile fundamentale ale omului;

- orice tratate a căror ratificare este specificată în dispozițiile acestora.

(2) Dacă tratatul internațional prezentat Parlamentului Republicii Moldova spre examinare implică adoptarea unor legi noi sau modificarea legilor în vigoare, proiectul legii privind ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea la tratatul internațional și proiectele legilor privind modificările în legislație se prezintă concomitent.

(3) Nu se admite ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea la un tratat internațional care limitează caracterul suveran, independent sau unitar al statului, precum și la cele care afectează neutralitatea permanentă a statului, exprimate, în particular, prin cedare sau schimb de teritoriu, transfer al competenței naționale în favoarea unei structuri supranaționale sau aderare la organizațiile de securitate colectivă, decât după examinarea problemei în cadrul unui referendum republican.

Articolul 22. Examinarea compatibilității prevederilor tratatelor internaționale cu Constituția Republicii Moldova

(1) Curtea Constituțională, sesizată în conformitate cu legislația, exercită controlul constituționalității prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte sau al unor dispoziții ale acestora.

(2) Tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, recunoscute de Curtea Constituțională ca incompatibile cu Constituția Republicii Moldova, nu sînt puse în vigoare și nu sînt aplicate.

IV - PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

Articolul 2 al Constituției prevede că, **suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova**, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, inclusiv Parlament, în formele stabilite de Constituție și nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească **nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.**

La data de **27 iunie 2013** Parlamentul Republicii Moldova a examinat și a aprobat în **I lectură** proiectul de lege nr. 1824 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar. Astfel, la momentul votării proiectului pentru prima lectură, în sala de ședințe a parlamentului, după părăsirea plenului în semn de protest de către fracțiunea PCRM și lipsa altor deputați din alte motive, au fost prezenți mai puțin de 50 de deputați, ce a făcut imposibil asigurarea cvorului pentru continuarea ședinței și adoptarea prezentului proiect. În pofida acestui fapt, încălcând Constituția, legislația în vigoare și procedura stabilită, Președintele Parlamentului,

dl Corman, a pus la vot și a declarat adoptarea în I lectură a proiectul de lege nominalizat. Lipsa cvorului este demonstrată atât prin stenogramele ședințelor din 27 și 28 iunie, cât și prin filmările care au avut loc la acel moment.

În confirmarea faptului că la momentul adoptării proiectului 1824 în ședința din data de 27 iunie nu erau prezenți 51 de deputați, constituie și declarația deputatului Tatiana Botnariuc care, a doua zi, la începutul ședinței plenare din data de 28 iunie, a vociferat de la microfonul din sala de ședințe că, mandatul ei nu putea fi luat în considerație la numărarea prezențelor și stabilirii cvorului deoarece ea părăsise sala de ședințe înainte de numărare și anunțarea rezultatelor. Astfel, este cert faptul că la momentul votării proiectului de lege în lectura I în sală erau prezenți cel mult 50 de deputați, ceea ce nu permitea Președintelui Parlamentului de a continua ședința, cu atât mai mult de a pune la vot proiectul respectiv.

Ulterior, la data de **28 iunie 2013**, iarăși, încălcând flagrant legislația în vigoare, Președintele Parlamentului, unipersonal, introduce în ordinea de zi și pune la vot pentru **lectură II** proiectul legii susmenționat, și în rezultatul votării, declară adoptarea legii.

Considerăm că încălcările legislației în vigoare, falsificările care au avut loc în procesul de votarea a Legii nr. 159 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar constituie un prim argument incontestabil pentru a declara că atât Legea prin care sa ratificat Acordul, cât și Acordul însuși sunt lipsite de putere juridică legală.

La data de 12 iulie 2013, Președintele Republicii Moldova, garantul Constituției, neținând cont de ilegalitățile comise în Parlament, ignorând faptul că au fost comise chiar și încălcări ale prevederilor constituționale, iar punerea în aplicare a Acordul atentează direct asupra principiului neutralității permanente a Republicii Moldova, principiu fundamentat în art. 11 al Legii Supreme, promulgă legea și o remite spre publicare.

Acordul dat reprezintă un tratat interguvernamental, care potrivit art. 11 alin. (1) lit. b) al **Legii nr.595-XIV** din 24.09.1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, urmează a fi ratificat de către Parlament **prin lege organică**. Astfel, **art. 74** din Constituție prevede că legile organice se **adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi**.

Art. 64 din Legea Supremă, stipulează că, în scopul reglementării activității Legislativului și a procesului de adoptare a legislației, a structurii, organizării și funcționării lui, prin lege organică se adoptă **Regulamentul Parlamentului**.

Adoptarea proiectelor de legi organice în I lectură se efectuează cu majoritatea deputaților prezenți, în condițiile când ședința este deliberativă, adică este necesar de a fi confirmată prezența în sală a cel puțin 51 de deputați din cei 101.

În acest sens, art. 14 al Regulamentului prevede că, Președintele Parlamentului convocarea și conduce ședințele în plen legislativului, **asigură respectarea Regulamentului** și menținerea ordinii în timpul ședințelor, respectiv are obligația de a convoca și a prelungi lucrările ședinței plenare numai în cazul când ele sunt deliberative (alin. (2) al art.38 din Regulament – Ședințele Parlamentului sunt deliberative cu participarea majorității deputaților aleși – adică este necesară

prezența a cel puțin 51 de deputați și nu 50 sau mai puțini cum a fost în cazul adoptării proiectului legii menționate).

Alin. (2) al **art. 65 din Regulament** prevede că, pentru votarea în lectura a II-a, în cadrul pregătirii proiectului de lege pentru dezbatere în această lectură, deputații, comisiile permanente și fracțiunile parlamentare pot prezenta amendamente comisiei sesizate în fond în termen **de 10 zile de la data aprobării proiectului în primă lectură**. Și în acest caz constatăm că au fost comise grave încălcări ale normelor constituționale și regulamentare, lipsind deputații de dreptul constituțional de a înainta amendamente, astfel practic fiind denaturant integral procesul legislativ.

Încălcarea prevederilor art. 74 din Constituție și încălcarea Regulamentului Parlamentului, atrage după sine și încălcarea flagrantă a prevederilor constituționale ale art. 64 alin. (1) care spune că, *structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament*.

În general, întregul proces de aprobare a unei legi este descris de legislator foarte amănunțit, ceea ce potrivit spiritului legii, se urmărește scopul de a reda voința poporului în actul final adoptat cu cea mai mare precizie posibilă, supunându-se prevederilor art. 60 din Constituție care spune că, activitatea deputatului este exprimarea voinței alegătorului.

Ca rezultat, urmărim un lanț continuu de încălcări a legislației de către un grup de deputați în frunte cu Președintele Parlamentului, exprimat prin neîndeplinirea corespunzătoare sau depășirea atribuțiilor de serviciu, care pornind de la încălcări ar părea minore, generează încălcări grave a prevederilor Constituției. Aceste acțiuni ilegale discreditează activitatea organului suprem legislativ și aduc urmări grave statului Republica Moldova și integrității teritoriale a lui, cât și întregii societăți.

Sistemul parlamentar într-un stat de drept este o formă de manifestare deosebită al sistemului reprezentativ și a parlamentarismului, caracterizată de unele trăsături, cum ar fi **reprezentativitatea**, principiu care este consfințit în articolul 2 din Constituție, (Suveranitatea și puterea de stat). Prevederile lui proclamă că, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și **prin organele sale reprezentative**, în formele stabilite de Constituție, și că, nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească **nu poate exercita puterea de stat în nume propriu**. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului. În cazul când un grup de deputați în număr de 50 și mai puțini, încalcă legislația, falsifică procedura de vot în plenul Parlamentului pe o problemă foarte acută și sensibilă pentru întreaga societate, și pe lângă toate mai declară că acest lucru reprezintă voința poporului, nu constituie altceva decât uzurparea puterii. Și mai grav este că aceste încălcări se comit în contextul actualei divizări teritoriale a Republicii Moldova și sporirii tensiunilor din ultima perioadă în jurul acestei probleme.

Considerăm că asemenea decizii, care au o rezonanță puternică în societate și aduc atingere prevederilor constituționale, decizii care pun semne de întrebare pe dialogul dintre cele două maluri ale Nistrului, urmează a fi luate **cu o majoritate pronunțată**, evidentă, care cu adevărat ar reprezenta voința poporului, cel care eventual va suporta consecințele adoptării unei asemenea legi. Și cu siguranță, un grup de parlamentari, care nu reprezintă voința nici a jumătate din populația țării nu au dreptul de a impune prin fraude și ilegalități voința sa de grup întregii societăți.

Modalitatea de adoptare a Legii 159 contravine și alin. (3) al articolului 1 din Constituție, care proclamă că, **Republica Moldova este un stat de drept, democratic**, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Or, acțiunile precedate adoptării legii menționate, printre care încălcarea gravă a procesului legislativ, falsificarea votului, ignorarea interesului național intră în contradicție cu prevederile constituționale ale articolului menționat, dat fiind faptul că reprezintă niște acțiuni ce periclitează existența și buna funcționare a unui **stat de drept și democratic**.

Referindu-ne din nou la art. 60 a Legii Supreme, este constatat că, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. În urma alegerilor parlamentare cetățenii țării, prin intermediul celor 101 deputați, au delegat legislativului mandatul și puterea de a lua decizii în interesul poporului. Acest fapt însă, nu acordă aleșilor poporului, care sunt purtătorii mandatelor reprezentative, și dreptul de a depăși împuternicirile primite, de a lua decizii în interes personal, de grup sau de partid sau și mai grav, de a întreprinde acțiuni contrare intereselor societății.

În acest context, menționăm că, utilizarea de către Parlament a puterii politice delegată de către popor, este limitată prin existența drepturile și libertățile fundamentale recunoscute și garantate de Constituție, iar în cazurile când organul legislativ suprem, nu mai ține cont de interesele celui ce ia delegat această putere, de drepturile și libertățile lui, procesul poate deveni revocabil, în acest caz, poporul avînd dreptul să nu mențină mandatul pentru reprezentanții aleși sau de a cere depunerea mandatului primit. Iar cei care cu rea intenție au încercat de a deraia de la poruncile poporului, fie în interes personal, de grup, de partid, etc., urmează a fi dați pe mîna justiției, a unei alte puteri care la fel deține mandatului poporului.

Este foarte important, ca cei care se află la cârma statului să conștientizeze că sunt obligați să respecte exigențele întărite în Constituție precum sunt, legalitatea, legitimitatea, respectarea pluralismului politic și a democrației constituționale.

Or, nu poate exista o situație când un grup de persoane, folosind în mod fraudulos mandatul poporului, să comită infracțiuni contra acestui popor, și să nu existe mecanisme de a fi stopați și aduși la răspundere în fața suveranului – poporului.

Încălcarea Legii Fundamentale de către capii statului, constituie indicatorul de bază că statul a derapat de la cursul democratic și de la cel al statului de drept, fapt confirmat în cazul nostru și prin acțiunile ilegale ale speakerului, care probabil este conștient de faptul că, în virtutea funcției deținute și a circumstanțelor existente, în prezent nu poate fi penalizat pentru crimele comise. În așa caz Curții Constituționale, ca unica autoritate jurisdicțională înzestrată cu împuternicirile respective, îi revine obligația de a readuce activitatea autorităților statului și a persoanelor cu înalte funcții de răspundere în cadrul constituțional.

Or, acest caz de adoptare a unui tratat internațional, cu o nuanță clar pronunțată a unui acord politico-militar, în care una dintre părți mai este și stat membru NATO, chiar și cu încălcarea vădit intenționată a prevederilor constituționale, se încadrează în noțiunea de interes al poporului? Sau ratificarea lui printr-o lege care a fost adoptată cu încălcarea art. 64 și 74 din Constituție, nu constituie un temei pentru a declara Legea 159 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar **ca neconstituțională și caducă**? Răspunsul este evident.

Articolul 11 al Constituției, proclamă Republicii Moldova drept stat neutru. Astfel alin. (1) stabilește că, Republica Moldova proclamă **neutralitatea sa permanentă**, iar alin. (2) - **Republica Moldova nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său**. Această normă este una simplă, fără tălmăciri duble și are o expunere pe înțelesul tuturor. Ea exprimă voința poporului de conviețuire pașnică cu alte state și angajamentul statului de a se abține de la orice acțiuni care, chiar și prezumtiv, ar crea condiții de a pune în pericol suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea statului sau inalienabilitatea teritoriului său.

Ratificarea și intrarea în vigoare a Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, este o lovitură serioasă a statutului de neutralitate al Republicii Moldova și intră în discrepanță totală cu art. 11 al Constituției, dat fiind faptul că Parlamentul permite Guvernului efectuarea unor activități, care nu numai sfidează prevederile Legii Supreme, dar, totodată, contravin cutumelor și normelor internaționale din domeniul neutralității statelor.

Statutul de neutralitate permanentă (declarativă în cazul Republicii Moldova), presupune situația când statul și-a asumat obligația de a nu participa la nici un război, conflict armat sau în susținerea unei părți beligerante, de a nu adera la structuri politico-militare, de a nu participa la pregătiri de război, de a nu permite folosirea teritoriului său suveran pentru amplasarea de baze militare străine sau a militarilor acestora, precum și de a nu petrece careva aplicații militare cu caracter provocator, de a promova politici internă și externă de neadmitere de a fi atras în război sau conflicte armate în cazul apariției acestora.

Asumarea și respectarea cu strictețe a acestor obligațiuni presupune și apariția pentru statul nostru a dreptului de a pretinde recunoașterea de către restul statelor a statutului de neutralitate a Republicii Moldova, inclusiv și acordarea de garanții de

către comunitatea internațională a respectării acestui statut. În mare măsură doctrina internațională modernă a statutului neutralității, drepturilor și obligațiilor unui stat ce și la asumat, este construită pe practica pozitivă a unor state care au deținut sau dețin un asemenea statut, cum ar fi Belgia – între 1831-1919, Luxemburgul - (1867-1919), Malta, Laosul, Austria, Elveția etc., și are ca bază juridică două convenții adoptate la Conferința de pace de la Haga din 1907 și anume:

- Convenția a V-a „privitoare la drepturile și datoriile puterilor și persoanelor neutre în caz de război pe uscat” și
- Convenția a XIII-a „privitoare la drepturile și datoriile puterilor neutre în caz de război maritim”.

Un exemplu aparte de atașament principiului neutralității, demn de urmat în acest sens, este neutralitatea Elveției, care invocând statutul său de stat permanent neutru, a devenit membru al O.N.U. abia în 2002. Deși problemă aderării la O.N.U. s-a pus în discuție în câteva rânduri, poporul elvețian a respins prin referendum intrarea mai înainte a țării în O.N.U., în special considerând că sistemul de aplicare a unor sancțiuni militare de către această structură, este incompatibil cu statutul de neutralitate permanentă. Datorită respectării cu strictețe acestui statut, Confederația Elvețiană are o lungă istorie de neutralitate și nu a mai fost în stare de război din 1815, iar la moment Elveția este una dintre cele mai bogate țări din lume după PIB pe cap de locuitor, și are cea mai mare bogăție pe cap de persoană adultă din toate țările lumii.

Generalizând, acest statut prezumă obligațiunile de ordin juridic ale statului neutru de a păstra poziția de neutralitate în caz de război și de a promova politica de neutralitate pe timp de pace.

Urmărind doctrina în domeniu, constatăm că acest statut impune Republicii Moldova de a nu-și asuma prin tratate internaționale așa obligațiuni care, chiar și indirect, ar crea situații de apariție a unor conflicte de interese de orice natură, nemaivorbind de cele militare sau de securitate între alte state, în special între marele puteri ale lumii sau blocuri politice ori militare.

În condițiile neutralității permanente pentru Republica Moldova, recunoscute pe plan internațional, se creează condiții favorabile pentru fortificarea stabilității interne, depășirea tendințelor separatiste, inclusiv prin crearea unor condiții favorabile pentru stabilitate și securitate, democratizare, soluționarea diferendului transnistrean, dezvoltarea economică prin atragerea investițiilor străine, consolidarea statutului țării pe arena internațională și diminuarea tendințelor iredentiste din partea oricărui alt stat.

La polul opus a acestor beneficii de care ar urma să profităm se află încheierea și ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, care conține prevederi incompatibile cu statutul de neutralitate a Republicii Moldova, consfințit în alin. (1) al art. 11 din Constituție, și întră în contradicție directă cu alin. 2 al aceluiași articol, care interzice imperativ dislocarea pe teritoriul țării de trupe armate a altor state.

Or, acest Acord, prevede direct aflarea trupelor României pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, al (1) al art. 2 al Acordului prevede colaborarea militară în așa domenii precum, lit. h) organizarea comandamentelor și funcționarea statelor majore; lit. y) utilizarea poligoanelor de pregătire și tragere a celeilalte Părți, contra cost, pe baza unui acord separat între Părți.

În afară de aceasta, art. 2 nu prevede o listă exhaustivă a domeniilor de colaborare, așa al. (2) al acestui articol permițând colaborarea și în alte domenii care nu sunt enumerate la al. (1).

Art. 3 impune părților așa forme de cooperare cum ar fi, exerciții militare în comun, instruirea unităților în comun, pe teritoriul unei Părți, iar conform art. 6, ministerele apărării, întru organizarea petrecerii exercițiilor și antrenamentelor comune, pot elabora și încheia înțelegeri tehnice de sine stătător.

De asemenea art. 5 al Acordului, prevede instituirea unei Comisii Militare Mixte, care, reieșind din termenul nedeterminat al Acordului, putem presupune și termenul nedeterminat al acestei comisii, fapt ce permite de a interpreta ca crearea unui organ militar de conducere a unei structuri militare interstatale.

Aceste și alte prevederi ale Acordului, precum și activitățile care urmează să rezulte din colaborarea militară, pe departe nu se înscriu în șirul obligațiilor pe care Republica Moldova și l-ea asumat și are datoria de a le respecta, potrivit statutului de neutralitate și pentru a da dovadă de bună credință în fața societății mondiale întru respectarea acestui statut.

Cu atât mai mult, din martie 2004, România a devenit membru a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, care este o alianță politico-militară, statutul căreia prevede realizarea unei apărări comune, credibile și eficiente. În acest sens, în articolul 5 al Tratatului se specifica că, Părțile convin ca un atac armat împotriva uneia sau a mai multora dintre ele în Europa sau în America de Nord va fi considerat ca un atac împotriva tuturor și, în consecință, dacă se va produce un asemenea atac armat, fiecare dintre ele, exercitând dreptul sau individual sau colectiv la autoapărare, recunoscut de articolul 51 al Cartei Națiunilor Unite, va da asistența Părții sau Părților atacate, prin luarea în consecință, individual și concertat cu celelalte părți, a acelor măsuri ce vor fi considerate necesare, inclusiv folosirea forței armate, pentru a restaura și a menține securitatea zonei Nord-Atlantice.

Astfel, reieșind din dreptul României la apărare colectivă din partea altor membri NATO, aflarea forțelor militare a acestui stat pe teritoriul Republicii Moldova, în orice moment poate atrage involuntar țara noastră într-un conflict militar sau desfășurarea de operațiuni militare pe teritoriul ei.

Prin urmare constatăm că, ratificarea Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar prin legea 159 a avut loc cu grave încălcări ale prevederilor constituționale, iar prevederile Acordului menționat violează prevederile art. 11 al Constituției Republicii Moldova, fapt ce servește ca temei pentru declararea lor ca neconstituționale.

Articolul 7 din Constituție prevede că, Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor

Constituției nu are putere juridică, iar alin. (1) și (3) ale art. 134 stabilește că, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova și Curtea Constituțională **garantează supremația Constituției**, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și **garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.**

Reiterând, că în opinia noastră, prin încheierea și ratificarea Acordului dat au fost violate mai multe prevederi a Legii Supreme, în lipsa unei reacții adecvate din partea Președintelui Republicii Moldova, garantul Constituției, care prin promulge a dat curs acestor încălcări, Curtea Constituțională, în baza atribuțiilor ce îi revin și în scopul garantării supremației Constituției, restabilirii echilibrului responsabilității reciproce dintre cetățeni și stat, principiu constituțional, are obligația să lichideze discrepanțele apărute, prin neadmiterea punerii în aplicare a controversatului acord pe teritoriul Republicii Moldova.

Articolul 135 din Constituție atribuie exclusiv Curții Constituționale dreptul de a exercita controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, **precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte**, iar **art. 22 a Legii nr. 595** privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova prevede că, Curtea Constituțională, sesizată în conformitate cu legislația, exercită controlul constituționalității prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte sau al unor dispoziții ale acestora, iar în cazul când tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, sânt recunoscute de Curtea Constituțională ca incompatibile cu Constituția Republicii Moldova, **nu sânt puse în vigoare și nu sânt aplicate.**

Prin prevederile art. 8 din Constituție, statul nostru s-a asumat obligația să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, **să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.** Aceste principii unanim recunoscute includ și tradițiile și cutumele recunoscute pe plan internațional, care deși nu au haina unor norme juridice, deseori în raporturile internaționale au o aplicare practică mai consistentă. Un caz asemănător intervine și în situația noastră, deoarece având statut de neutralitate, dar totodată nefiind aderenți ale Convențiilor de la Haga din 1907 și în lipsa altor acorduri internaționale bilaterale sau multilaterale cu alte state, pentru a primi protectoratul sau garanția de recunoaștere a neutralității, suntem în poziția de a promova neutralitatea prin acțiuni sau inacțiuni, ce ar demonstra că cu adevărat îmbrățișăm acest statut. Iar încheierea acestui acord nicidecum nu se înscriu printre aceste acțiuni.

Al. (2) al art. 8 spune că, intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia. Ori, faptul că dispozițiile Acordului violează art. 11 al Constituției, aducând atingerea neutralității statului, nu poate fi precedată de o revizuire a acestui articol din simplul motiv că art. 142 prevede că, dispozițiile privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, **precum și cele referitoare la**

neutralitatea permanentă a statului, pot fi revizuite numai cu aprobarea lor prin referendum, cu votul majorității cetățenilor înscriși în listele electorale.

Astfel neutralitatea statului a fost atribuită de către legiuitorul constituant la sirul de probleme de cea mai mare importanță pentru societate, prin scoaterea posibilității modificării sau denunțării statutului de neutralitate chiar și de sub competența organului legislativ suprem, atribuind-o exclusiv în competența deținătorului direct a suveranității – poporului.

Și alin. (3) al art.11 a Legea privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova stabilește că: **“nu se admite ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea la un tratat internațional care limitează caracterul suveran, independent sau unitar al statului, precum și la cele care afectează neutralitatea permanentă a statului, exprimate, în particular, prin cedare sau schimb de teritoriu, transfer al competenței naționale în favoarea unei structuri supranaționale sau aderare la organizațiile de securitate colectivă, decât după examinarea problemei în cadrul unui referendum republican”**

Art. 108 din Constituție prevede că, forțele armate sânt subordonate exclusiv voinței poporului **pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale.** Din dispozițiile lui deducem că, forțele armate, în frunte cu Ministerul Apărării au obligația să fie pilonul și izvorul stabilității și securității statului Republica Moldova și a cetățenilor săi, având în sarcină de a nu întreprinde măsuri care ar prejudicia interesele lor sau le-ar pune în pericol viața și sănătatea lor. Acestea din urmă fiind drepturi fundamentale prescrise și garantate de Legea Supremă.

Parlamentul Republicii Moldova este și purtătorul voinței populației din stânga Nistrului, de aceea în asemenea cazuri, când este vorba de securitatea statului, aleșii poporului ar urma să ia în considerație și interesele acelei părți a populației, care au aceleași drepturi ca și locuitorii de pe cellalt mal al râului.

Statutul de neutralitate permanentă prezumă și impune statului care și-i la asumat, un comportament adecvat acestui statut, care ar cuprinde nu numai angajamentul, fie și tacit, de a nu participa la acțiuni militare, de a nu susține nici o parte beligerantă în caz de conflict armat sau război, de a nu adera la oricare bloc militar sau de a găzdui forțe militare străine sau armament pe teritoriul său etc., cât și un mod de comportament care ar demonstra intențiile pacifitoare ale sale în raport cu toate statele lumii.

Prin angajamentul de disloca forțe militare străine pe teritoriul său, a unui stat care este membru al blocului militaro-politic NATO, și mai mult va tensiona situația în jurul soluționării diferendului transnistrean, iar ca consecință subminează integritatea teritorială a statului. Prezența militarilor români, membrii ale forțelor NATO, pe teritoriul Republicii Moldova, doar la câțiva kilometri de linia administrativă cu regiunea transnistreană, constituie o adevărată bombă, care poate provoca un nou conflict armat.

Legea contestată, prin care se ratifică acest acord, cât și acordul însăși, încalcă flagrant direct ori indirect cel puțin prevederile a articolelor 1, 2, 3, 5, 7, 8, 11, 60,

64, 66, 68, 74, 108, 142 din Constituția Republicii, Regulamentul Parlamentului, reglementările internaționale în domeniu, cutumele internaționale și alte principii unanim recunoscute.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

Potrivit celor expuse și în temeiul art. 135 alin. (1), lit. a) și alin (2) din Constituția Republicii Moldova, a art. 4, alin. (1), lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a art. 4, alin. (1), lit. a) din Codul jurisdicției constituționale,

SOLICITĂM Curții Constituționale a Republicii Moldova:

1. În temeiul art.25¹ din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 7¹ din Codul jurisdicției constituționale, deoarece actele contestate afectează suveranitatea, independența, neutralitatea și caracterul indivizibil al teritoriului Republicii Moldova, precum și ating drepturile și libertățile fundamentale ale omului, solicităm suspendarea pînă la examinarea în fond a: Legii nr. 159 din 28 iunie 2013 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar și Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 709-VII din 12 iulie 2013 privind promulgarea Legii pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar.
2. Solicităm examinarea în regim prioritar, de urgență a prezentei sesizări.
3. Să exercite controlul constituționalității și să declare neconstituționale prevederile:
 - Legii nr. 159 din 28 iunie 2013 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar.
 - Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar.
 - Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 709-VII din 12 iulie 2013 privind promulgarea Legii pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar.

Cu înalta considerațiune pentru Onorata Curte,

”

IA. Reșetnicov /
[Signature] / *[Signature]*